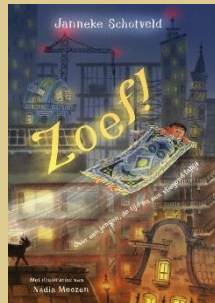

Inspiratiefiche

door Lotte Oers

Zoef! Over een jongen, de tijd en een vliegend tapijt

Auteur: Janneke Schotveld

Illustrator: Nadia Meezen

Uitgever: Van Goor

Over de makers

Janneke Schotveld is een Nederlandse auteur die al tientallen boeken op haar naam heeft staan. Reeds als kind schreef ze talloze verhalen, dagboeken, brieven en tijdschriften. Toch dacht ze er in eerste instantie niet aan om schrijver te worden. Ze werd leerkracht en had een tijdje een eigen schooltje op een zorgboerderij. In 2007 verscheen haar eerste boek, "Villa Fien", waarna ze het ene verhaal na het andere schreef. Sinds 2012 is ze fulltime schrijver. Ze is het bekendst van haar boeken over Superjuffie, over wie ook al een film uitkwam.

Nadia Meezen groeide op in de jaren '90 met een rijke mix aan culturen. Van jongs af aan ontwikkelde ze een liefde voor tekenen en verhalen schrijven. In 2014 studeerde ze af in de richting Animatie aan de Willem de Kooning academie in Rotterdam, met de door haar geregisseerde film "Beren op de weg", die wereldwijd vertoond werd. Ze werkt zowel als illustrator van kinderboeken als als concept artist en designer voor animatiefilms en series. Met haar werk zoekt ze op humorvolle wijze het bijzondere op in alledaagse situaties en wil ze zorgen dat alle kinderen zich gerepresenteerd voelen en weten dat ze ertoe doen.

Korte inhoud

De hond van Amir, Oela, is net gestorven en hij mist haar verschrikkelijk. Dan komt plots het oude tapijt dat zijn moeder in zijn kamer gelegd heeft tot leven. Het tapijt stelt zich voor als Zafar Omar Emín Faroek de Veertiende, kortweg Zoef. Zoef zegt dat het mogelijk is om Oela terug te halen, als ze maar snel genoeg zijn. Samen vertrekken Amir en Zoef naar de Grens. Onderweg ontmoeten ze de meest wonderlijke personages: een filosofische Wegwijzer, toeristische gids Maarten Haas, Dolores Deemoed, die iets te veel van verdriet houdt, en een weemoedige vioolspeler. Uiteindelijk komen ze aan bij Vadertje Tijd, die hen doorstuurt tot bij de driekoppige hond Bertus. Hier varen de overledenen op bootjes naar de overkant. Nu wordt de vraag niet alleen of ze nog wel op tijd zijn, maar of het wel de bedoeling kan zijn om Oela terug te halen...

Personages

- Wij zijn de hoofdpersonages in dit boek? (Amir en Zoef)
- Welke personages zijn er nog? (Oela, Amirs moeder, Amirs vader, de Wegwijzer, Maarten Haas en het aardvarken, Dolores Deemoed, de muzikant, Baba (= Vadertje Tijd) en Bertus)

Bij het bespreken van deze kleurrijke personages kan je de kaartjes in bijlage 1 gebruiken. (De afbeelding met Amirs vader erop kan je voor beide ouders gebruiken, er is geen illustratie van Amirs moeder)

Verdeel de personages steeds weer in groepen.

- Welke personages hebben het goed voor met Amir? Welke niet? (bijna alle personages ↔ Dolores Deemoed)
- Welke personages zijn realistisch, welke zijn fantasiefiguren? (Amir, zijn ouders, Oela ↔ Zoef en de personages die ze onderweg tegenkomen)
- Met welke personage heeft Amir een vluchtige ontmoeting, welke zijn en blijven belangrijk in zijn leven? (verdeling zoals de vorige, maar Zoef verhuist naar de andere kant)

Of leg de kaartjes open in de kring, en laat de juryleden aanwijzen over wie ze het willen hebben.

- Hoe zou je dit personage omschrijven?
- Klopt de illustratie met hoe jij je dit personage voorstelt in je hoofd? Zo niet, wat is er anders?

Oela:

- Oela is al gestorven wanneer het verhaal begint. Kunnen we haar toch beschouwen als een echt personage?
- Desondanks is Oela heel aanwezig in het boek. Kan je uitleggen hoe de auteur en illustrator dit gedaan hebben? (Tekst: Amir denkt steeds weer aan haar: bij elke gebeurtenis onderweg haalt hij herinneringen aan haar op – Illustraties: er staan voortdurend kleine illustraties van Oela tussen de tekst, er zijn veel meer illustraties van haar dan van de andere personages)

Zoef:

- Zoef is eigenlijk een voorwerp. Vond je hem desondanks een echt personage? Hoe kwam dat?
- Hoe wordt Zoef verpersoonlijkt? (In de illustraties is er niet veel verpersoonlijking: Zoef krijgt geen gezicht bv. Maar in de tekst wordt heel treffend beschreven hoe zich als een mens beweegt en gedraagt. Zo worden zijn handen consequent hoeken, zie “ik ben in heel goede hoeken” (p.17))

Opdracht: acroniem

De naam van Zoef is een acroniem (<https://wikikids.nl/Acroniem>): het bestaat uit de eerste letters van elk van zijn namen, Zafar Omar Emín Faroek.

- Ken jij nog acroniemen?
- We gebruiken acroniemen zowel voor deftige organisaties, als in ons alledaags taalgebruik. Weet jij waarvoor deze acroniemen staan? NASA, EU, bff, yolo, lol, omg... (National Aeronautics and Space Administration, Europese Unie, best friend forever, you only live once, laughing out loud, oh my god)
- Stel dat jouw naam een acroniem was, waarvoor zou elke letter staan? Laat je fantasie maar gaan. Je kan gaan voor een verzameling chique namen – zoals bij Zoef – of voor woorden die misschien samen een zin vormen, of ...

Illustraties

Toon één van de grotere afbeeldingen wanneer je het over de illustraties hebt (bv. p.46-47)

- De illustraties zijn zwart-wit. Mis jij kleur of past het zwart-wit bij dit boek?
- Werkt de illustrator vanuit lijnen of vanuit vlakken? (personages en voorwerpen zijn met scherpe lijnen getekend, achtergrond eerder met vage contouren en vlakken)
- Zie je veel detail in de illustraties? (eerder wel)
- Wat vind je van het formaat van de illustraties? (hoewel een dubbele pagina eerder zeldzaam is, bevat het boek wel verschillende illustraties die 1 tot 1,5 pagina beslaan; daarnaast staan er ook veel kleinere figuren tussen de tekst)
- Zie je beweging in de illustraties? (let op Zoef, of de afbeeldingen met waterspeters)
- Vind je dat deze illustraties passen bij het verhaal?

Verhaalstructuur en titels

De hoofdstuktitels in dit boek zijn opvallend. Dit zijn ze in de juiste volgorde:

- Aangenaam kennis te maken
- Alhamdoulillah, ik kan het nog!
- In heel goede hoeken
- Een tapijt verleert het vliegen nooit
- Je bent altijd waar je wezen moet
- Alle verhalen zijn waar
- Wat je belooft, moet je doen
- Als je weet hoe iemand heet, is het dan nog wel echt een vreemde?
- De aarde is een jammerdal
- Het gaat altijd over de liefde
- Kijk niet achterom
- Zijn jullie helemaal koekoek om zo'n reis te maken!
- Geef mij maar lucht
- Hoe ze ook heet, we willen erheen
- Ik breng mijn vracht altijd waar hij wezen moet
- Wat is er eigenlijk aan de overkant?
- Honden zijn geweldig
- Er zit meer durf in jou dan je denkt, jongeman
- Dag lieve haarbal

- Herken je waarover deze titels gaan? Kan je aan de hand van deze titels het verhaal navertellen?
- Wat is er typisch aan deze titels, wat hebben ze gemeen? (het zijn allemaal uitspraken van personages)
- Weet je nog wie welke uitspraak deed?

Plaats

Amir en Zoef maken een lange reis.

- Waar speelt dit verhaal zich af? (in het begin in onze echte wereld, daarna in een fantasiewereld)
- Waar eindigt de realiteit en begint de fantasiewereld? (op het moment dat ze over de woestijn vliegen)
- Waren er plaatsen die je ergens aan deden denken, ook al bevonden ze zich in de fantasiewereld? Welke?

Opdracht: teken een routekaart

MATERIAAL

- Een groot tekenblad
- Kleurpotloden, stiften ...

Laat de juryleden allemaal samen een grote kaart tekenen van de route. Leg het grote blad in het midden, en beslis samen welke locatie ongeveer waar komt.

Als begeleider ondersteun je bij zaken die ze zich niet meteen herinneren:

- Start bij het huis van Amir.
- Ze vliegen over het huis van Amir, en over een stad met hoge gebouwen.
- Vervolgens over de woestijn: “Ze vlogen nu al uren in de richting van het oosten” (p.38); het huis van Amir ligt dus in het westen en de fantasiewereld in het oosten. In de woestijn ontmoeten ze de Wegwijzer.
- Met een lift naar het Wonderwoud. Vliegen verder over de bomen naar het huis van Dolores.
- Ze zakken door de bank van Dolores en komen uit in aan de oever van een helderblauw meer. Op een rots in het midden speelt de muzikant viool.
- Door de storm. Ze storten neer en worden gered door Vadertje Tijd.
- Door de deur in de muur naar de grens. Ze vliegen een groot, donker gebergte in. Aan de andere kant van de berg is een haven, waar bootjes vertrekken naar de overkant (die gehuld is in een mist in alle kleuren van de regenboog (p.98)).
- Terug naar Vadertje Tijd, die Amir terugzet in de tijd. Amir wordt wakker in zijn eigen bed.

Laat de juryleden om beurten een locatie tekenen. Terwijl ze dat doen, kan je samen het verhaal reconstrueren.

Einde

- Welke einde verwachtte je terwijl je aan het lezen was? Dacht je dat het Amir zou lukken om Oela terug mee te nemen naar huis?

- Beschrijf het einde in het boek. (Amir kan Oela niet terughalen, maar hij wordt teruggezet in de tijd waardoor hij een nieuwe kans krijgt om afscheid van haar te nemen). Is dit voor Amir het best mogelijke einde? En voor Oela?
- Zou jij voor een ander einde gekozen hebben? Welk?

2

VERWERKING

Verlies

Dit boek gaat over het verlies van een dierbare. Het zal heel herkenbaar zijn voor kinderen die een huisdier verloren, maar je kan het evengoed opentrekken naar iemand verliezen in het algemeen.

Omdat het een moeilijk thema is, kan je vertrekken vanuit quotes (zie bijlage 2). Verknip de quotes uit het boek en verspreid ze over de ruimte. Voorzie eventueel van elke quote een aantal exemplaren, die je op elkaar legt. Laat de juryleden in stilte rondlopen en de quotes lezen. Wie dat wil, kan een quote uitkiezen om weer mee te nemen naar de kring.

- Wie wil voorlezen welk stukje tekst die heeft gekozen?
- Wil je hier iets meer over vertellen? Wil je vertellen waarom je dit gekozen hebt?

Verhalen en mythologie

‘Maar als het een verhaal is, dan bestaat het toch niet echt?’ Het duizelde Amir. ‘Straks is het allemaal niet waar wat die Wegwijzer zei!’

‘Alle verhalen zijn waar,’ zei Zoef stellig. ‘Je kunt zelf kiezen welke.’ (p.39)

Dit boek verwerkt verschillende personages uit verteltradities en bekende boeken in het verhaal. Deze bestaande verhalen worden als het ware echt voor Amir.

- Zoef: vliegend tapijt, een personage uit Oosterse sprookjes, vooral uit de verhalen van Duizend-en-één-nacht (en uit de Disney-versie van Alladin)
- De Wegwijzer: de zevenarmige wegwijzer uit De Zevensprong van Tonke Dragt
- Maarten Haas: het Witte Konijn uit Alice in Wonderland (bekend van het Disney-liedje “Te laat”)
- De muzikant: de mythische Griekse zanger Orpheus die zijn vrouw Eurydice ging terughalen uit de onderwereld, maar haar opnieuw verloor toen hij achterom keek (zie ook p.115 “Oorpluis”)
- Baba: Vadertje Tijd, de personificatie van de tijd, gaat terug op “Chronos” uit de Griekse mythologie. Hij wordt vaak afgebeeld met een lendendoek om het naakte lichaam en vleugels, en met een zandloper en zeis als attributen
- Bertus: Cerberus, een monsterlijke hond met drie koppen die in de Griekse mythologie de toegang tot de onderwereld bewaakt

Indien mogelijk kan je volgende boeken klaarleggen: een exemplaar van de verhalen van Duizend-en-één-nacht, “De Zevensprong” van Tonke Dragt, een exemplaar van Alice in Wonderland, een boek met Griekse mythen.

Haal de kaartjes met de personages er nog eens bij. Kunnen de juryleden de juiste personages aan de juiste boeken linken? Vertel eventueel wat meer over de oorspronkelijke personages. De auteur heeft de personages heel vrij gebruikt in “Zoef!”.

Creatieve opdracht: verzin je eigen hoofdstuk

- Ken jij een personage dat Amir en Zoef zouden moeten ontmoeten? Bijvoorbeeld: een personage uit je favoriete boek, uit een sprookje dat je goed kent, een filmpersonage...
- Hoe zou de ontmoeting tussen Amir, Zoef en jouw personage kunnen verlopen?
- Welke bijdrage kan jouw personage leveren aan het verhaal?

Tijd

De ondertitel zegt dat het boek gaat over een jongen, de tijd en een vliegend tapijt.

- Een jongen en een vliegend tapijt, dat is duidelijk. Maar vind je ook dat het over de tijd gaat? Waarom wel / niet?
- Herinner je je passages in het boek waarin het over tijd ging? (zie: p. 49 (over haast), p.89 (over “uit de tijd vallen” ipv sterven), p.92 (de illustratie met de bordjes naast de bel van Vadertje Tijd), p.110-111 (over leef-tijd), p.118-120 (de terugzetting in de tijd))
- Sta jij wel eens stil bij “tijd”: of tijd snel of traag gaat, bij je toekomst, bij het verloop van tijd...?

Opdracht: tegeltjeswijsheid

MATERIAAL

- Stevig stuk papier, of eventueel een echt stuk hout of een tegel
- Kleurpotloden, stiften, verf... (afhankelijk van de ondergrond)

Op p.92 zien we dat Vadertje Tijd een aantal tijdgerelateerde spreuken naast zijn deurbel hangen heeft. Je ziet wel vaker dat mensen spreuken ophangen, denk maar een tegeltjeswijsheid (www.tegeltjes.com/tegeltjes-wijsheid) of de spreuken van de Bond Zonder Naam (www.bzn.be/nl/spreuken/115/spreuken).

Laat de juryleden een eigen bordje maken.

- Welke spreuk over tijd spreekt hen aan?
- Wat zouden zij wel willen ophangen?

Inspiratie voor spreuken vind je hier: www.ensie.nl/spreekwoord/de-tijd.

Met welk materiaal je de juryleden laat werken, kan je laten afhangen van het beschikbare materiaal en de tijd die je hebt. Alles kan, van een dik papier of stuk karton tot een echte tegel of een houten bordje.

Recensies

Er zijn veel recensies geschreven over dit boek, stuk voor stuk lovend.

In bijlage 3 vind je een aantal fragmenten die je kan voorleggen aan de juryleden om na te gaan of ze het hiermee eens zijn.

- Ben jij even enthousiast over dit boek als de recensenten?
- Zo ja, wat sprak jou vooral aan?
- Zo nee, wat vond jij niet zo goed aan dit boek? Zijn er dingen die de recensenten goed vonden waarvan jij net niet hield, of vielen je andere zaken op?

3

VERDER LEZEN

- Hotel Tussentijd / Lisa Boersen en Lars Deltrap (ill.) (Gottmer, 2015)
www.boekenzoeker.be/hotel-tussentijd
- Oscars Leeuw / Adam Baron en Benji Davies (ill.) (De Fontein, 2024)
www.boekenzoeker.be/oscars-leeuw
- Een nest voor Roef / Floor Tinga en Ilse Hermans (ill.) (De Eenhoorn, 2019)
www.boekenzoeker.be/een-nest-voor-roef

Juryleden kunnen online op de boeken reageren. Zo ontstaat er nog meer interactie in de Leesjury-community! Ga naar www.deleesjury.be, klik op 'Lezen' en dan op de gewenste leeftijdsgroep en het boek in kwestie.

© Iedereen Leest en Lotte Oers, 2025
Vormgeving: Simon Bequoye

BIJLAGE 1

BIJLAGE 2

“Zijn moeder had gezegd dat Oela bleef voortleven in zijn hart. Daar had hij ook niks aan, want zijn hart was gebroken en juist daar deed het zo’n pijn.” (p.17)

“Amir zuchtte. Hij wist niet dat missen zo’n pijn deed. Een heel nieuw soort pijn was het, waar geen pleister op kon, of zalf.” (p.23)

“‘Zelfs als het leven moeilijk is, kun je nog altijd naar de sterren kijken. Dat betekent dat er altijd wel iets moois te zien is, en dat weten is een troost.’” (p.34)

“‘Het gaat altijd voer de liefde.’

Amir snapte het niet. ‘Oela is dood,’ zei hij zacht. ‘Dat gaat toch niet over liefde?’ ‘Alhamdoelillah, en óf dat over liefde gaat!’ riep Zoef. ‘Als je niet zoveel van haar hield, zou je haar niet zo verschrikkelijk missen. Heb ik gelijk of heb ik gelijk?’” (p.69)

“‘Alles wat je meemaakt, maakt je sterk, zeggen ze,’ zei Zoef.

‘Ik voel me juist helemaal niet sterker,’ antwoordde Amir.

‘Dat snap ik wel,’ beaamde Zoef. ‘Ik heb veel meegemaakt en daar hou je nou eenmaal littekens aan over. Slijtplekken vanbinnen en vanbuiten. Maar weet je wat wel zo is? Hoe langer ik meega, hoe minder druk ik me maak om futiliteiten.’” (p.70)

“‘Kijk niet achterom,’ antwoordde de muzikant.

Zoef en Amir wachtten of hij nog meer te zeggen had, maar de man zette zijn viool alweer aan zijn kin.

‘Eh... is dat alles?’ vroeg Zoef.

‘Dat is alles. Maar vergis je niet, het is moeilijk genoeg’” (p.75)

“‘Afscheid nemen is moeilijk,’ zei de oude man. ‘Er is moed voor nodig.’” (p.117)

“‘Er zit meer durf in jou dan je denkt, jongeman. Dat wil overigens niet zeggen dat het makkelijk is. Maar ook dat is moed: iets durven aangaan waar je eigenlijk voor wil wegrennen.’” (p.118)

“‘Zolang hij aan haar dacht, was ze niet echt weg, al was ze natuurlijk wel echt weg.’” (p.127)

BIJLAGE 3

Recensies

“Een boek met levensvisie verpakt in een vleugje humor. Het is eveneens rijkelijk geïllustreerd met expressieve en grappige schetsen.” (Hilde Ramboer, Pluizer)

“De empathie van de auteur tilt het boek uit boven zomaar een avontuur, mede door het gevoelige einde waarbij het moeilijk is het droog te houden. Een waardevol boek over vergankelijkheid en levenskracht en bovenal de kracht van vertellen.” (Jaap Friso, Jaappleest)

“Goed verhaal, ongewoon onderwerp, lekker eigenwijze hoofd- en bijpersonen, grappig, meewarig, melancholisch en bovenal fijn leesbaar.” (Nico Voskamp, Boekenkrant)

“Er is volop ruimte gegeven aan de tekeningen in zwartwit van Nadia Meezen. Deze dragen bij aan beleving en emoties, geven beeld aan figuren en vooral is er daardoor lucht in het verhaal als het zwaarder is.” (Ria, Lezersgoud)

“Wat een mooi klein verhaal dat alle aspecten van een leven raakt; verlies, verlangen, spijt, berusting, afscheid en ook nog een nieuwe vriendschap. Soepel geschreven met humor maar ook met zoveel zachtheid.” (Marcella de Wolf, Books & Macchiatos)

“Zoef! is een heel erg mooi, vlot leesbaar boek. Het is aangrijpend en je leeft echt mee met Amir. (...) De illustraties zijn heel rijk en aanvullend en nemen je echt mee in de wereld van Zoef! Het verhaal is niet alleen verdrietig en aangrijpend er zit zeker ook humor en kwinkslagen in.” (Ingrid, StoerLeesVoer)

“Zoef! is een boek over verdriet, maar dan heel aangenaam verpakt. Het verhaal heeft alle kwaliteiten waar Schotveld om bekend staat: het is fantasierijk, het heeft humor en regelmatig is er een knipoog naar misstanden in de maatschappij.” (Susan Vening, Waan en Wijs)

“Schotvelds proza leest soepel voor, is beeldend en geestig: ‘En toen gaf Zoef gas, of hoe je dat ook noemt bij een tapijt’. Maar tussen alle sprookjesachtige gebeurtenissen en humoristische dialogen door blijf je toch Amirs verdriet voelen. Onderweg haalt hij herinneringen op aan Oela en wordt duidelijk dat hij zich schuldig voelt, omdat hij niet bij het inslapen van de hond aanwezig durfde te zijn en haar dus op het laatst in de steek heeft gelaten. Of hij dat nog goed kan maken, moet hier geheim blijven, maar het slot van dit even wonderlijke als hartverwarmende verhaal over vriendschap en rouw ontroert.” (Bas Maliepaard, Trouw)